

Remiss
2018-04-03
DNR: MIUN 2018/103

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
N2017/07438/FF
103 33 Stockholm
n.registrator@regeringskansliet.se
n.remisser.ff@regeringskansliet.se

Remiss: Betänkande Ett land att besöka. En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring, SOU 2017:95

Ert dnr N2017/07438/FF

Mittuniversitetet har anmodats att yttra sig över rubricerad utredning och avger följande yttrande.

Sammanfattning

Mittuniversitetet ser i stort mycket positivt på utredningen och dess förslag. Universitetet instämmer i att det behövs ett samlat grepp om svensk turismnäring och turismpolitik, inte minst behövs nationell samordning av strategier och aktörer. Universitetet vill särskilt lyfta behovet av att höja kompetensen i turismnäringen, inklusive bland offentliga tjänstepersoner och myndighetsutövare på nationell, regional och lokal nivå. Viktiga steg i att höja kompetensnivån är att utbildning och forskning får en framskjutande roll. Mittuniversitetet ser positivt på förslagen om forskningsfinansiering. Utredningen har valt att lyfta fram några strategiska utvecklingsområden, däribland naturturism, digitalisering, kompetensförsörjning, kulturturism, måltidsturism och evenemang. Mittuniversitetet har valt att särskilt kommentera naturturism som utvecklingsområde, se nedan.

Övergripande synpunkter på utredningen och dess förslag

Till de mer övergripande synpunkterna hör att utredningen inte tillräckligt bygger på vetenskaplig grund och har inte tagit till sig av turismforskning i den utsträckning som varit önskvärd. Universitetet förstår om det inte ingått i uppdraget att arbeta med en kunskapsöversikt, men det kan ändå vara viktigt att poängtera detta. Det är viktigt att forskningsbaserad kunskap och turismforskare kommer med i utformningen av den nationella strategin för hållbar turism. I förslaget om ett nationellt forum för turism är det viktigt att ta till vara på den kunskap som finns vid forskningsmiljöerna och bygga vidare på forskningen, däribland kan Etour vid Mittuniversitetet komma att bli en viktig part i detta strategiarbete.

Generellt, det hade varit önskvärt att utredningen skulle haft en något mer nyanserad och problematiserande syn på turism. Det är viktigt att en samlad politik om svensk turism betonar vikten av att utveckla turism på lokalsamhällets villkor och förutsättningar. Önskvärt hade också varit att betona än mer de målkonflikter som kan uppkomma då turism ska balanseras med andra näringar och markanvändningsintressen (se också nedan om naturturism). Turism bidrar med flera

positiva effekter men det också viktigt att planera för och ha beredskap för turismens negativa effekter på platser och människor. I detta sammanhang kan konstateras att utredningen inte tillräckligt väl belyser konsekvenser av en eventuell ökad turism.

Miljöaspekter av ökad turism och relationen till svenska och internationella klimatmål, samt turismens konsekvenser på ekosystem, spridning av främjade arter, störning på växt- och djurarter, mm är nästan helt frånvarande i utredningen. Även ett större grepp kring transporter och hållbar turism hade varit önskvärt, här behövs också mer forskning kring konsekvenser av ökad turism och ökat resande till och inom Sverige. Mer forskning behövs kring besökarnas val av hållbara transportmedel och personbilens roll i turismen.

Synpunkter på särskilda avsnitt

Kapitel 3.2 – under utveckling, innovation och forskning, bör större fokus ligga på forskningsmiljöer med turismforskning och utbildning som aktörer. Som utredningen också betonar så finns stort behov av forskning och utbildning i denna näring.

Kapitel 3.6.2 – Mittuniversitetet ser positivt på förslaget om ny nationell funktion. Vi kan dock konstatera att det finns en utmaning i att en sådan funktion ska spänna över ett stort fält där såväl kvalificerat kunskapsfrämjande arbete ingår som att koordinera och stödja företag och organisationer mer praktiskt.

Alternativ 1 är intressant då det innehåller regionala noder för samverkan, kunskapsinhämtning och forskning. Detta kan knytas till flera forskningsinstitut, bland annat till Etours verksamhet vid Mittuniversitet.

I alternativ 2 finns det inte tillräckliga skäl att särbehandla digitalisering och evenemang i ett bolag.

Alternativ 3 kan vara aktuellt och möjligen i kombination med regionala noder som i alternativ 1.

Kapitel 10 – Särskilda kommentarer kring avsnittet om Naturturism

Naturturism omfattar en mängd olika aktiviteter i naturen, och universitetet menar att utredningen inte ser till hela naturturismens potential när den särskilt pekar ut fiske-, vilt- och jaktturism, samt turism i skog. Det kan finnas goda anledningar att göra tematiska satsningar, men för att främja naturturismen i Sverige behövs ett bredare anslag. Aktiviteter med stora volymer som vandring och skidåkning har potential att utvecklas kommersiellt. Andra nyare aktiviteter som terrängcykling kan ha stor framtida tillväxtpotential. Turism i skog kan vara intressant i relation till skogsbrukets påverkan, och skogsägarens involvering, men ur turistens perspektiv utgör hela landskapet upplevelsearenan. Det innebär att samhällets sektorisering kan verka hämmande på naturturismens utveckling. Samverkan mellan inblandade aktörer och ett brett anslag vad gäller aktiviteter bör därför vara ledstjärna för främjande av naturturismen.

Naturturism och kulturturism består av en mångfald av aktörer som, direkt eller indirekt, är en del av det turistiska systemet. Naturturismens och kulturturismens komplexitet gör att det finns ett stort behov av kunskap och kompetens, och därmed forskning. I detta avseende vill Mittuniversitetet särskilt lyfta fram följande områden inom naturturism, där bättre kunskap kan resultera i en mer hållbar och lönsam besöksnäring;

- Det naturturistiska företagandets särart
- Naturturismens effekter, på naturmiljöer, lokalsamhällen och ekonomin i stort
- Principer och styrmedel för mer hållbar naturturism
- Turism i skyddad natur
- Naturguidningens roll vägledning och kommersiell verksamhet
- Offentlig och privat samverkan, finansiering av tillrättaläggning, infrastruktur (leder mm)
- Ökad kunskap om konflikter mellan olika markanvändning (tex. turism, skog, naturvård, renskötsel .)
- Allemansrättens roll i ett turistiskt perspektiv
- Turismen i ett landskapsperspektiv

Liksom för turism generellt, krävs statistik också specifikt för de olika utvecklingsområdena. För att utveckla naturturism finns behov av statistik och forskningsbaserade metoder för att mäta besökare i naturen. Kvalitetssäkrad statistik ska vara tillgänglig och långsiktig varför det är viktigt att statistikansvar ligger på en offentligt ägd organisation. Det är svårt att med dagens turismstatistik bryta ut segment, t.ex. naturturism. Gränsundersökningen Ibis är ett bra exempel, som med relativt små justeringar skulle kunna vara mer användbar, även för forskningen.

Mittuniversitetet kan se flera positiva effekter av en ökad satsning på information om allemansrätten. Flera undersökningar har visat på allemansrättens stora betydelse för betydande segment inom naturturismen (gäller både turister och företag). Ökad kunskap om allemansrätten kan därför bidra till människors intresse att vistas i naturen liksom till branschens utveckling. På motsvarande sätt har flera studier visat på de attraktionsvärden som skyddad natur (framför allt nationalparker) har på turister, inte minst de internationella. En tydligare nationell strategi för utveckling av turism i skyddad natur är därför välkommet. Detta är också ett område där det behövs mer kunskap, och där Sverige i högre grad kan dra nytta av den omfattande internationella forskningen på området.

Föredragande och beslut

Beslut i detta ärende har fattats av rektor Anders Fällström efter föredragning av Sandra Wall-Reinius. Närvarande vid den slutliga behandlingen av ärendet har prorektor Mats Tinnsten, förvaltningschef Håkan Stenström, sekreterare Lena Stenmark och studentrepresentanter Olof Bäckman och Linus Theorell varit.

Anders Fällström
Rektor